

سورة الاحقاف

کارگاه استانی مدیریت حوادث شیمیایی محیط کار

۱۳۹۴/۴/۳۰

بیان مسأله و وضعیت موجود

با توجه به کاربرد بسیار وسیع مواد شیمیایی در زندگی روزمره، صنایع تولیدی، کشاورزی و خدماتی، در حال حاضر اطلاعات جامع و یکپارچه ای از مواد شیمیایی وارداتی، قابل تولید، مورد مصرف و ذخیره شده در کشور در دسترس نمی باشد و سازمانهای محدودی بنابر وظایف خود اقدام به جمع آوری اطلاعات در این خصوص کرده اند. به عنوان مثال موسسه بخش تحقیقات وزارت جهاد کشاورزی چندی پیش اعلام نمود که میزان مصرف سموم کشاورزی در ایران ۱۳ برابر کشورهای دنیا است.

در حال حاضر بالغ بر 300 هزار کارخانه و واحدهای مصرف کننده مواد شیمیایی در کشور در سه بخش عمده زیر فعالیت مینمایند:

بخش صنایع؛ کارخانجات و کارگاههای تولیدی و توزیع و مصرف مواد شیمیایی

بخش خدمات؛ بیمارستانها، کارگاههای کوچک، آزمایشگاهها

بخش کشاورزی؛ سموم نباتی و آفت کش ها

بیان مسأله و وضعیت موجود

- بر اساس آمار سال ۹۲ مرکز سلامت محیط و کار تعداد ۳۳۳۷۳۱ کارگاه دارای عامل شیمیایی زیان آور بوده که در مجموع ۱۳۲۰۱۶۲ نفر از شاغلین نیز در معرض مواجهه قرار داشته اند. جدول زیر کارگاهها و شاغلین در معرض عوامل شیمیایی را به تفکیک نوع عامل شیمیایی زیان آور نشان می دهد:

شاغلین در معرض (%)		کارگاههای در معرض (%)		نوع عامل شیمیایی
استان (۹۳)	کشور	استان (۹۳)	کشور	
—	۶۰	—	۵۶	تماس پوستی با مواد شیمیایی
۲۹۷۵ (8.74%)	۱۹	۲۱۶۲ (17.91%)	۲۳	گرد و غبار
۲۲۴۸ (6.60%)	۱۱	۸۶۸ (7.19%)	۱۱	گاز و بخار
۲۹۲۹ (8.60%)	۱۰	۹۰۷ (7.5%)	۱۰	دود و دمه

تعهدات و مستندات قانونی

تعهد و الزام بین المللی مورد پذیرش در سال 1992 توسط کنفرانس توسعه و محیط سازمان ملل متحد (UNCED) در سال 2000، در پاراگراف 19/27 به شرح زیر منعکس گردید:

" یک سیستم هماهنگ جهانی طبقه بندی خطرات مواد شیمیایی و برچسب گذاری آنها شامل برگه های اطلاعات ایمنی مواد و علائمی که به آسانی قابل درک باشند در صورت امکان تا سال ۲۰۰۰ برقرار گردد."

براساس تعهد بین المللی اجلاس فوریه ۲۰۰۶ دبی (بهمن ۱۳۸۴) کشور ایران به همراه ۱۲۰ کشور جهان متعهد به استقرار مدیریت جامع مواد شیمیایی شده است.

باستناد بند ۲ ماده ۱ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تصویب نامه هیأت محترم وزیران به شماره ۱۹۳۷۸ ت ۳۲۰۰۱ مورخ ۱۶/۰۶/۱۳۷۸ کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی به وزارت بهداشت محول شده است.

باستناد بند دو ماده یک قانون تشکیلات وزارت بهداشت و براساس ماده ۴ قانون سازمان مدیریت بحران کشور باید زیرساختها و حمایتهای قانونی لازم به منظور مدیریت جامع ایمنی مواد شیمیایی در فراهم گردد.

براساس بند ج ماده ۲۱۶ قانون برنامه پنجم توسعه به دولت اجازه داده می شود برای پیش آگاهی، پیشگیری، امداد رسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده از حوادث غیر مترقبه تا معادل دو درصد (۰.۲٪) از بودجه عمومی هر سال را از محل افزایش تنخواه گردان خزانه تأمین و هزینه نماید.

تصویب مصوبه مدیریت ایمنی شیمیایی حاضر گامی در جهت تحقق اهداف مذکور خواهد بود که در نهایت منجر به تأمین سلامت و بهداشت در محیطهای کار و زندگی و کاهش تعداد وقوع حوادث شیمیایی و پیامدهای سوء ناشی از آنها خواهد شد.

هدف کلی

- حفظ و ارتقاء سلامت شاغلین از طریق مدیریت و پیشگیری از حوادث شیمیایی در کارگاهها
- **اهداف اختصاصی**
- کاهش میزان وقوع حوادث شیمیایی در کارگاههای کشور
- کاهش میزان پیامدهای بهداشتی ناشی از حوادث شیمیایی در محیط کار برای شاغلین
- ارتقاء آگاهی کارشناسان بهداشت حرفه ای (بخش دولتی و خصوصی) در پیشگیری و مقابله با حوادث شیمیایی
- ارتقاء آگاهی شاغلین در زمینه پیشگیری از وقوع حوادث شیمیایی
- ارتقاء آگاهی کارفرمایان
- ارتقاء سیستم ثبت و گزارش دهی حوادث شیمیایی در کارگاههای کشور

استراتژی

- .x پیش بینی یک نظام جامع برای پیشگیری از وقوع حوادث شیمیایی در کارگاهها
- .۱۱ استقرار سیستم مدیریت حوادث شیمیایی در کارگاههای کشور
- .۱۲ توسعه دسترسی به اطلاعات ایمنی مواد شیمیایی
- .۱۳ فراهم نمودن موقعیت های آموزشی گسترده و جدید که کارفرمایان و کارگزاران را در پیشرفت به سمت خودکفایی از طریق آموزش، خدمات مشاوره فنی و اجرا حمایت کند.
- .۱۴ آموزش و توانمندسازی کارشناسان و بازرسان بهداشت حرفه ای معاونتهای بهداشتی و بازرسان حوزه های تابعه
- .a نظارت بر حسن اجرای برنامه
- .b پیش بینی سازوکارهای قانونی مورد نیاز جهت مدیریت حوادث شیمیایی در محیط کار

فعالیت ها

الف) فعالیتهای مرکز

- تدوین راهنمای مدیریت حوادث شیمیایی در کارگاهها
- تدوین برنامه عملیاتی حوادث شیمیایی برای سال ۹۴ توسط مرکز
- تهیه چک لیست های نظارتی در کارگاههای مشمول برنامه در قبل و بعد از وقوع حوادث شیمیایی
- برگزاری سمینار کشوری مدیریت حوادث شیمیایی جهت توجیه و ارائه برنامه و آموزش به کارشناس مسئولان بهداشت حرفه ای معاونتهای بهداشتی
- طراحی سامانه تحت وب مدیریت حوادث شیمیایی و اطلاعات لازم
- طراحی چک لیست-های نظارتی حوادث شیمیایی در سامانه جامع بازرسی مرکز

فعالیت ها

• (ب) فعالیتهای معاونتهای بهداشتی

• شناسایی کارگاههای مشمول برنامه

• تدوین برنامه عملیاتی مدیریت حوادث شیمیایی در حوزه معاونتهای بهداشتی در چارچوب برنامه مرکز

• و ابلاغ آن به سطوح تابعه

• برگزاری کارگاههای آموزشی برای کارشناسان مسئول، کارشناسان و بازرسان بهداشت حرفه ای

• معاونتهای بهداشتی در رابطه با اهداف برنامه و نحوه اجرای برنامه

• برگزاری کارگاههای آموزشی و توجیهی برای کارشناسان بهداشت حرفه-ای مستقر در تشکیلات

• بهداشت حرفه ای

• برگزاری کارگاههای آموزشی برای کارفرمایان و شاغلین در زمینه راههای کاهش وقوع حوادث و

• کاهش پیامدهای ناشی از وقوع حوادث شیمیایی در کارگاهها

• انجام هماهنگی های درون و برون سازمانی

• تدوین گزارش حوادث شیمیایی در کشور و ارسال آن به مرکز همراه با مستندات

• جمع آوری و تدوین شاخصهای اجرای برنامه

شاخص های برنامه

- آیا برنامه عملیاتی مدیریت حوادث شیمیایی محیط کار در چارچوب برنامه مرکز در آن معاونت بهداشتی برای سطوح تابعه تدوین و ابلاغ شده است؟
- آیا نظارت بر اجرای برنامه در سطوح تابعه انجام پذیرفته است؟
- درصد کارگاههای مشمول برنامه مدیریت حوادث شیمیایی؟
- **(تعداد کارگاههای مشمول برنامه مدیریت حوادث شیمیایی / تعداد کارگاههای موجود)**
- درصد کارگاههایی که اقدامات کنترلی جهت پیشگیری از وقوع حوادث شیمیایی انجام داده اند؟
- **(تعداد کارگاههایی که اقدامات کنترلی جهت پیشگیری از وقوع حوادث شیمیایی انجام داده اند / کل کارگاههای مشمول)**
- درصد کارگران آموزش دیده
- درصد کارفرمایان آموزش دیده
- درصد کارشناسان آموزش دیده

روش اجرا

در این برنامه ضمن هماهنگی با سازمانهای ذیربط، راهنمای مدیریت حوادث شیمیایی به منظور پیشگیری از وقوع حوادث شیمیایی و مقابله با پیامدهای آن بر سلامت شاغلین پس از وقوع حوادث تدوین شده و دوره های آموزشی به منظور آشنایی با روشهای مدیریت در حوادث و اجرای برنامه های نظارتی در کارگاههای مشمول برگزار می گردد.

نکته:

این برنامه باید در کارگاههای مشمول و دارای کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار برای کارشناسان بهداشت حرفه ای توجیه و ارائه گردد.

آموزش-های لازم به همراه پکیج های آموزشی و راهنماها و چک لیست-ها در اختیار این کارشناسان قرار گیرد.

روش اجرا

گزارش حوادث شیمیایی رخ داده بایستی در اسرع وقت توسط کارشناسان بهداشت حرفه-ای مستقر در صنایع برای مراکز بهداشتی درمانی ذیربط ارسال گردد.

در صورت نیاز به همکاری و مداخله از جانب دستگاههای ذیربط از جمله: وزارت بهداشت، وزارت کار، سازمان محیط زیست و وزارت کشور برای تسریع امر لازم است که بلافاصله وقوع حادثه شیمیایی بصورت تلفنی حسب مورد به مراجع ذیربط اعلام گردد.

“فرم شماره ۱- چک لیست ارزیابی وضعیت بهداشتی کارگاه “قبل از وقوع حوادث شیمیایی” بایستی در هر بار بازرسی تکمیل و در سامانه جامع بازرسی پروزرسانی گردد(تکمیل و پروزرسانی آن سالی دو بار برای کارگاههای مشمول الزامی است)

لازم است کارشناسان بهداشت حرفه-ای بلافاصله بعد از اطلاع از وقوع حادثه شیمیایی جهت بررسی و تکمیل:

“فرم شماره ۲- چک لیست ارزیابی وضعیت کارگاه “بعد از وقوع حادثه شیمیایی” به کارگاه محل وقوع

حادثه مراجعه نمایند.

استقرار نظام جامع ایمنی مواد شیمیایی

▪ طراحی و استقرار سامانه ایمنی شیمیایی مبتنی بر وب مشتمل بر:

➤ پروفایل ایمنی شیمیایی

➤ SDS مربوط به مواد شیمیایی خطرناک به زبان فارسی (حدود ۵۰۰۰ ماده)

➤ الگوی فارسی برچسب گذاری مواد شیمیایی طبق روش هماهنگ بین المللی

(GHS)

➤ راهنمای جامع شناسایی مواد شیمیایی بر اساس نام های تجاری

▪ تصویب مقررات در شورای عالی سلامت به منظور مشارکت دستگاههای ذیمدخل و لازم الاجرا شدن

برنامه در کشور با مسئولیت وزارت بهداشت

با تشکر از توجه شما